

Handreiking Gezonde Gemeente: *alcohol*

Alcoholpreventie is één van de thema's in de Handreiking Gezonde Gemeente, die helpt bij het maken, uitvoeren en evalueren van gemeentelijk en wijkgericht gezondheidsbeleid. In deze samenvatting leest u welke mogelijkheden gemeenten hebben om samen met partnerorganisaties alcoholproblemen te voorkomen. Per januari 2014 is de Drank- en Horecawet (DHW) op veel punten gewijzigd. Veel belangrijke taken zijn overgeheveld van het Rijk naar gemeenten. Voor een gedegen uitvoering is het vernieuwde themadeel Alcohol een onmisbaar hulpmiddel voor gemeenten. De volledige handreiking vindt u op www.loketgezondleven.nl.

Wijzigingen Drank- en Horecawet

De Drank- en Horecawet is de wettelijke basis onder het gemeentelijke alcoholbeleid. Deze volksgezondheidswet is per januari 2014 fors gewijzigd waardoor de rol van gemeenten in het Nederlandse alcoholbeleid groter is geworden. Zo moet elke gemeente nu beschikken over een drank- en horecaverordening en wordt de gemeenteraad verplicht elke vier jaar een preventie- en handhavingplan vast te stellen. De leeftijd, waarop aan jongeren zwakalcoholhoudende drank verkocht mag worden, is van 16 naar 18 jaar gegaan; tot die leeftijd zijn jongeren ook strafbaar als ze alcohol in hun bezit hebben in het publieke domein (inclusief de horeca).

Trends en maatschappelijke kosten

Ongeveer 10% van de Nederlanders heeft een alcoholgebruik dat voldoet aan de criteria voor probleemdrinken. Het aantal jongeren (15-24 jaar) dat met een alcoholvergiftiging wordt behandeld is sinds 2010 ongeveer stabiel gebleven en schommelt rond de 700 opnames per jaar. Nederlandse jongeren van 15-16 jaar drinken vaker alcohol dan leeftijdsgenoten in andere Europese landen: 20% drinkt op minimaal 10 dagen in de maand alcohol. Tegelijkertijd groeit het aantal 55-plussers dat vanwege alcoholproblemen ingeschreven staat bij de verslavingszorg. Alcohol is ongezond voor jonge mensen: het schaadt de hersenontwikkeling en andere vitale organen.

Bij volwassenen is overmatig gebruik schadelijk voor bijna alle organen van het menselijk lichaam. De grootste maatschappelijke kostenposten zijn verlies aan arbeidsproductiviteit, criminaliteit, verkeersongevallen, gezondheidszorg en verslavingszorg. Schadelijk alcoholgebruik kost de maatschappij jaarlijks 2,6 miljard euro.

Thema Alcohol in het kort

Het thema Alcohol in de Handreiking Gezonde Gemeente helpt bij het in kaart brengen van lokale gezondheidsproblemen en doelgroepen. Daarnaast leest u welke samenwerkingspartners binnen en buiten het gemeentehuis een rol kunnen spelen, en vindt u concrete voorbeelden van beleidsdoelen en een integrale aanpak van alcoholproblemen. Ook de randvoorwaarden voor beleid en uitvoering en de evaluatie komen aan bod. Tips, praktijkvoorbeelden, een interventieoverzicht en links naar relevante websites helpen u snel op weg. U vindt de volledige handreiking op www.loketgezondleven.nl

Beleidssterreinen en samenwerkingspartners

Voor een effectieve aanpak van alcoholproblemen zijn maatregelen op verschillende beleidssterreinen nodig, zoals openbare orde en veiligheid, verkeersveiligheid, onderwijs, jeugdbeleid, horecabeleid, toerisme en sportbeleid. Dat betekent niet alleen dat u samenwerkt met verschillende beleidssterreinen, maar ook dat u optrekt met uiteenlopende (private) samenwerkingspartners, zoals politie, de verslavingszorg, scholen, ouders, sportverenigingen, supermarkten, slijters en horecaondernemers. Ook regionale samenwerking is van belang omdat de kans op het 'waterbedeffect':

een verschuiving van een probleem naar omringende gemeenten bestaat. Met het preventie- en handavingsplan geven gemeenten de integrale visie op het lokale alcoholbeleid vorm.

Integrale aanpak

Voor een effectieve alcoholpreventie is integraal beleid nodig. Dat betekent dat gemeenten beleid ontwikkelen dat inspeelt op verschillende factoren die het alcoholgebruik beïnvloeden: maatschappelijke normen, persoonlijke motivatie, toezicht en beschikbaarheid van alcohol. Een basispakket van maatregelen voor bijvoorbeeld jongeren houdt in ieder geval rekening met het volgende:

- Zowel jongeren als opvoeders en (potentiële) verstrekkers zijn zich, bijvoorbeeld via voorlichting, bewust van de maatschappelijke norm dat alcoholgebruik op jeugdige leeftijd schadelijk is en dat jongeren onder de 18 jaar niet drinken.
- De gemeente gaat kritisch om met het afgeven van vergunningen en voorschriften voor evenementen waar veel jongeren komen.
- Er is toezicht op de naleving van de leeftijdsgrens voor alcoholverkoop, op doorschenken in de horeca, op openbare dronkenschap en op het bezit van alcohol in de publieke ruimte voor jongeren onder de 18 jaar.
- Kwetsbare jongeren met beginnende alcoholproblematiek worden vroegtijdig gesignaleerd. Waar nodig volgt verwijzing en begeleiding. Voor zover mogelijk worden hun ouders en andere opvoeders daarbij betrokken.

Advies of meer informatie?

Voor advies of meer informatie op het gebied van alcoholpreventie kunt u contact opnemen met het Trimbos-instituut, Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid (STAP) of Expertisecentrum handhaving DHW.

Deze publicatie is een uitgave van:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

RIVM Centrum Gezond Leven

www.loketgezondleven.nl | centrumgezondleven@rivm.nl
(030) 274 85 73

Trimbos-instituut

www.trimbos.nl/lokaal | info@trimbos.nl | (030) 297 11 00
www.handhavingdhw.nl

Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid (STAP)

www.stap.nl | info@stap.nl | (030) 656 50 41

Alcohol is een van de thema's in de Handreiking Gezonde Gemeente. Van elk thema bestaat een samenvatting. U vindt de samenvattingen en de volledige handreiking op www.loketgezondleven.nl

Heeft u tips of geslaagde praktijkvoorbeelden voor de handreiking? Mail uw suggesties naar centrumgezondleven@rivm.nl

De zorg voor morgen begint vandaag